

Соціологічні студії соціальних структур та організацій

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C5 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, другий семестр
Обсяг дисципліни	4 кред. ЄКТС/120 годин лекції – 16 год., семінарські заняття – 32 год., СРС - 72 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	МКР, залік
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: канд. соц. наук, доцент Єнін Максим Наїмович yeninmaksym@gmail.com , Telegram +380953246408
Розміщення курсу	https://do.ipk.kpi.ua/enrol/index.php?id=338

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою навчальної дисципліни є формування у аспірантів здатностей у використанні соціологічного підходу для аналізу соціально-класової структури сучасного суспільства, проблем управління в організаціях та їх вирішення, формування навичок використання отриманих знань на практиці. Завданнями є сформулювати наукові уявлення про соціально-класову структуру сучасного суспільства, факторами та тенденціями класоутворення, особливостями та соціальними наслідками існування олігархату; ознайомити з ключовими методологічними підходами та теоретичними дискусіями класового аналізу (неомарксизм, неоверберіанство, неодюркгейміанство, класовий підхід П. Бурдьє, ренто-орієнтований класовий аналіз, посткласовий аналіз), а також емпіричними дослідженнями в даній галузі знання; ознайомити з соціологічними концепціями аналізу організацій, типологією організацій, процесами організаційної динаміки та організаційної патології, організаціями і мережевими структурами в сучасному світі.

Згідно з освітньо-науковою програмою, засвоєння кредитного модуля сприяє підсиленню таких компетенцій та програмних результатів навчання:

ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості;

ЗК03 Здатність працювати в міжнародному контексті;

ФК07 Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку соціології.

ПРН 01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з соціології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;

ПРН 11 Вміння планувати та організовувати власну науково-інноваційну діяльність на рівні останніх світових досягнень в соціології.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна вивчається на другому курсі і перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами, як «Трансформація соціально-наукового пізнання» та «Історична соціологія модернів, модернізацій та розвитку», що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття її змісту.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціологічна рефлексія соціально-класових структур сучасних суспільств

Тема 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств

Тема 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки

Розділ 2. Соціологічні підходи до класового аналізу

Тема 3. Неомарксистський класовий аналіз

Тема 4. Неовеберіанський класовий аналіз

Тема 5. Неодюркгейміанський класовий аналіз

Тема 6. Класовий аналіз П. Бурдьє

Тема 7. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз

Тема 8. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні

Тема 9. Прекаріат в соціально-класовій структурі інформаційного суспільства та боротьба з глобальними наслідками нерівності

Розділ 3. Сучасні організації як поле соціологічного аналізу

Тема 10. Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій

Тема 11. Управління організаційними конфліктами

Тема 12. Феномен лідерства в організаціях

Тема 13. Управління трудовою мотивацією в організаціях

Тема 14. Характеристика організацій як соціальних утворень

Тема 15. Організаційна динаміка та організаційні патології

Тема 16. Корпоративна культура організацій: формування та розвиток

Тема 17. Організаційні структури та їх типологія

Тема 18. Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту)

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Базова

1. Глазл Фрідріх. Конфлікт менеджмент: Довідник для керівників та консультантів. Київ: ВД АДЕФ-Україна, 2020. 528 с.

2. Кутуєв П., Єнін М., Коржов Г. Класовий поділ і соціальна нерівність у незалежній Україні // Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laurus, 2021. 344 с. Yuliya Yurchenko, Pavlo Kutuev, Hennadii Korzhov. Class Divisions and Social Inequality in Independent Ukraine // Mykhailo Minakov, Georgiy Kasianov, Matthew Rojansky (eds.). From «The Ukraine to Ukraine. A Contemporary History, 1991-2021». Ibidem-Verlag, Stuttgart 2021. 386 p.

3. Робота з персоналом організацій: навч. посіб. / За ред. І. П. Руценка. Харків : Видавництво «Форт», 2013. 460 с.
4. Симончук О. Соціально-класова структура України часів незалежності: підсумки тридцяти років трансформацій (1991-2021). Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. 2021. Випуск 8 (22). С. 239-258.
5. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014. 415 p.

Допоміжна

1. Арсеєнко А., Буткалюк В. Реформи під егідою МВФ: бійтеся данайців, що приносять дари // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. №2. С. 169 –186.
2. Балакірева О., Локтева І. Неформальна зайнятість, дискримінація при працевлаштуванні та виміри людського капіталу // Український соціум. 2018. №4. С. 35–52.
3. Березенець В., Ковтун О. Соціальні дисфункції корпоративної культури: до постановки проблеми. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Видавничий дім «Гельветика» 2022. С. 61–70.
4. Білоус Є.В. Емпірична ідентифікація креативного класу в українському суспільстві // Український соціум. 2020. № 2 (73). С. 93–109.
5. Бойко Н. Рухлива демократія доби Інтернету // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. №3. С. 167-177.
6. Бойко Д. М., Єнін М. Н. Буржуазія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Буржуазія> (дата звернення: 12.05.2023).
7. Буткалюк В. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 66-85.
8. Єнін М. Н., Черних Г. А. Бідність // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бідність> (дата звернення: 23.03.2024).
9. Єнін М. Безумовний базовий дохід // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Безумовний базовий дохід> (дата звернення: 5.05.2022).
10. Єнін М. Еліта // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Еліта> (дата звернення: 12.05.2023).
11. Єнін М. Н. Залізний закон олігархії // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Залізний закон олігархії> (дата звернення: 23.03.2024).
12. Єнін М. Адгократія. URL: <http://vue.gov.ua/Адгократія> (дата звернення: 3.05.2019).
13. Єнін М. Ідеологічні форми та ціннісні модифікації патріотизму української молоді (на основі аналізу модернованих групових дискусій) // Ідеологія та політика. 2018. №2. С. 61–93.
14. Єнін М. Н. Еліти і маси в суспільстві Другого Модерну // Вісник Харківського Національного Університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2010. С. 50–55.
15. Єнін М. Н. Формування інтелектуальної еліти в суспільстві другого модерну: проблеми та перспективи // Грани. 2010. № 1. С. 71 – 76.
16. Кірюхін Д. Нерівність та її сприйняття // Ідеологія и політика. 2018. №2. С. 33–79.
17. Кирич Н. Б. Мотивація та стимулювання персоналу в ефективному управлінні підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. №6. С. 139–141. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_6_3/jrn/pdf/29.pdf
18. Колот А. М., Герасименко О. О. Безумовний базовий дохід у дзеркалі нової соціоекономічної та епідеміологічної реальності // Демографія та соціальна економіка. 2022. №1 (47). С. 103–124.
19. Кохманська А. Організаційна структура: типологія та приклади стереотипних підходів до її пояснення // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 75. С. 74–80.
20. Кутуєв П. В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2016.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств

Основні питання: Соціально-структурні зміни інформаційних, постіндустріальних суспільств. Соціологічний дискурс щодо ролі інтелектуальної еліти в соціальній структурі.

СПС: Середній клас в соціальній структурі суспільства.

Література: Кривошеева, 2016; Yenin, 2016; Castells, 2010; Пікетті Тома, 2016; Лавріненко, 2022; Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів (Аналітична доповідь Центру Разумкова), 2014; Черенько, 2020; Міщенко, 2019; Єнін, 2010; Скавронська, 2017; Степанюк, електр. ресурс; Білоус, 2020; Юрченко, Кутуєв, Єнін, Коржов, 2021.

Лекція 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки

Основні питання: Причини глобальної соціальної нерівності доходів. Тенденції та наслідки нерівності за умов глобалізації.

СПС: Прекаріат в соціальній структурі населення.

Література: Буткалюк, 2020; WORLD INEQUALITY REPORT, 2022; Oxfam International January, 2022; Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.

Лекція 3. Неомарксистський класовий аналіз

Основні питання: Класова теорія К. Маркса. Соціальна нерівність в теоріях Франкфуртської школи. Класова схема Еріка Оліна Райта.

СПС: Розвиток марксизму в теоріях залежного розвитку. Теорія світової системи І. Валлерстайна.

Література: Маркс, електронні видання; Райт, 2012, 2016, 2019.

Лекція 4. Неовеберіанський класовий аналіз

Основні питання: Класова теорія М. Вебера. Розвиток класової теорії з веберіанських позицій. Класова схема Голдторпа.

СПС: Класова структура українського суспільства через призму схеми Голдторпа

Література: Вебер, електронний ресурс; Кірюхін, 2018; Бойко, Єнін, публікація в ВУЕ. Симончук, 2015, 2016, 2021; Goldtorpe, 2000; Warner, 1949; Pakulski, 2011; Therborn Goran; Gøsta Esping-Andersen, 1990.

Лекція 5. Неодюркгейміанський класовий аналіз

Основні питання: Класова структура і класовий конфлікт в теоріях Дюркгейма. Професійні асоціації та упадок класів. Органічна солідарність та класи. Зникнення агрегованих класів. Переосмислення теорії Дюркгейма в сучасному класовому аналізі.

СПС: Нерівність та її сприйняття (по статті Кірюхіна).

Література: Симончук, 2018, 2021; Кірюхін, 2018.

Лекція 6. Класовий аналіз П. Бурдьє

Основні питання: Класова структура в теорії П. Бурдьє. Класовий габітус. Класові практики. Символічне насилля.

СПС: Інституціоналізація класового аналізу в українській соціології.

Література: Кривошеева, 2016; Симончук, 2015, 2016.

Лекція 7. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз

Основні питання: Роль ренти у виникненні класів. Богатство, ренти та експлуатація. Монопольні ренти. Композитні ренти. Ренти на природні та культурні обдарованості. Конфігурації нерівності в постмодерному суспільстві.

СПС: Академічний та ідеологічний дискурси про базовий дохід.

Література: Sorensen, 2000; Єнін М. Безумовний базовий дохід. Велика українська енциклопедія, 2022; Колот, Герасименко, 2022.

Лекція 8. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні

Основні питання: Глобалізація як феномен Другого Модерну і ослаблення функціональних можливостей національних еліт. Суперечливі наслідки глобалізації на інститути ліберальної демократії. Криза класичних ідеологій і пом'якшення партійних ідеологічних розмежувань. Посилення індивідуалістичних орієнтацій народних мас у суспільстві Другого Модерну. Основні прояви нерівності в Україні.

СРС: Напрями впливу на нерівність.

Література: Єнін, 2007, 2010; Лавриненко, 2022; Рахманов, 2022; Бойко, 2020.

Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій.

Основні питання: Поняття і основні особливості організацій. Підходи до визначення організацій. Основні риси (особливості) організацій. Організаційна динаміка та організаційні патології. Карта та місія. Організаційна структура. Тенденції розвитку організацій. Адгократія.

СРС: Соціологічні підходи до аналізу організацій. Корпоративна культура організацій.

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Кононов, 2013; Єнін, 2019; Кохманська, 2017; Яценко, 2020; Clayton, електронний ресурс; Loykie Lominé, 2014.

Семінарські (практичні) заняття

Семінарське заняття 1. Соціальна структура інформаційних, постіндустріальних суспільств

Основні питання: Соціально-структурні зміни інформаційних, постіндустріальних суспільств. Соціологічний дискурс щодо ролі інтелектуальної еліти в соціальній структурі.

СРС: Середній клас в соціальній структурі суспільства.

Література: Кривошеєва, 2016; Yenin, 2016; Castells, 2010; Пікетті Тома, 2016; Лавріненко, 2022; Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів (Аналітична доповідь Центру Разумкова), 2014; Черенько, 2020; Міщенко, 2019; Єнін, 2010; Скавронська, 2017; Степанюк, електр. ресурс; Білоус, 2020; Юрченко, Кутуєв, Єнін, Коржов, 2021.

Семінарське заняття 2. Глобальна соціальна нерівність: тенденції та наслідки

Основні питання: Причини глобальної соціальної нерівності доходів. Тенденції та наслідки нерівності за умов глобалізації.

СРС: Прекаріат в соціальній структурі населення.

Література: Буткалюк, 2020; WORLD INEQUALITY REPORT, 2022; Oxfam International January, 2022; Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.

Семінарське заняття 3. Неомарксистський класовий аналіз

Основні питання: Класова теорія К. Маркса. Соціальна нерівність в теоріях Франкфуртської школи. Класова схема Еріка Оліна Райта.

СРС: Розвиток марксизму в теоріях залежного розвитку. Теорія світової системи І. Валлерстайна.

Література: Маркс, електронні видання; Райт, 2012, 2016, 2019.

Неовеберіанський класовий аналіз

Основні питання: Класова теорія М. Вебера. Розвиток класової теорії з веберіанських позицій. Класова схема Голдторпа.

СРС: Класова структура українського суспільства через призму схеми Голдторпа

Література: Вебер, електронний ресурс; Кірюхін, 2018; Бойко, Єнін, публікація в ВУЕ. Симончук, 2015, 2016, 2021; Goldtorpe, 2000; Warner, 1949; Pakulski, 2011; Therborn Goran; Gøsta Esping-Andersen, 1990.

Семінарське заняття 4. Неодюркгеймівський класовий аналіз

Основні питання: Класова структура і класовий конфлікт в теоріях Дюркгейма. Професійні асоціації та упадок класів. Органічна солідарність та класи. Зникнення агрегованих класів. Переосмислення теорії Дюркгейма в сучасному класовому аналізі.

СРС: Нерівність та її сприйняття (по статті Кірюхіна).

Література: Симончук, 2018, 2021; Кірюхін, 2018.

Семінарське заняття 5. Класовий аналіз П. Бурдьє

Основні питання: Класова структура в теорії П. Бурдьє. Класовий габітус. Класові практики. Символічне насилля.

СПС: Інституціоналізація класового аналізу в українській соціології.

Література: Кривошеева, 2016; Симончук, 2015, 2016.

Семінарське заняття 6. Рентоорієнтований та посткласовий аналіз

Основні питання: Роль ренти у виникненні класів. Богатство, ренти та експлуатація. Монопольні ренти. Композитні ренти. Ренти на природні та культурні обдарованості. Конфігурації нерівності в постмодерному суспільстві.

СПС: Академічний та ідеологічний дискурси про базовий дохід.

Література: Sorensen, 2000; Єнін М. Безумовний базовий дохід. Велика українська енциклопедія, 2022; Колот, Герасименко, 2022.

Семінарське заняття 7. Еліта і народні маси в суспільстві Другого модерну. Особливості соціальної нерівності в Україні

Основні питання: Глобалізація як феномен Другого Модерну і ослаблення функціональних можливостей національних еліт. Суперечливі наслідки глобалізації на інститути ліберальної демократії. Криза класичних ідеологій і пом'якшення партійних ідеологічних розмежувань. Посилення індивідуалістичних орієнтацій народних мас у суспільстві Другого Модерну. Основні прояви нерівності в Україні.

СПС: Соціальна політика щодо нерівності.

Література: Єнін, 2007, 2010; Лавриненко, 2022; Рахманов, 2022; Бойко, 2020.

Прекаріат в соціально-класовій структурі інформаційного суспільства та боротьба з глобальними наслідками нерівності

Основні питання: Поняття та історичні передумови формування прекаріату. Склад прекаріату.

Риси прекаріату. Безумовний базовий дохід як рецепт покращення соціального становища людей найманої праці через поширення прекарної зайнятості.

СПС: Прекарізація: концептуальні основи, фактори і оцінки.

Література: Standing, 2011, 2017; Овчиннікова, 2016; Балакірева, 2018; Петрушина, 2021; Єнін, 2022; Колот, 2022.

Семінарське заняття 8. Соціологічні теорії організацій. Основні тенденції розвитку сучасних організацій

Основні питання: Поняття і основні особливості організацій. Підходи до визначення організацій. Основні риси (особливості) організацій. Організаційна динаміка та організаційні патології. Карта та місія. Організаційна структура. Тенденції розвитку організацій. Адгократія.

СПС: Соціологічні підходи до аналізу організацій. Корпоративна культура організацій.

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Кононов, 2013; Єнін, 2019; Кохманська, 2017; Яценко, 2020; Clayton, електронний ресурс; Loykie Lominé, 2014.

Семінарське заняття 9. Управління організаційними конфліктами

Основні питання: Теоретичні підходи до визначення конфлікту. Причини організаційних конфліктів, їх класифікація. Етапи розгортання конфліктів. Управління конфліктом в організації. Вирішення соціально-трудових конфліктів на засадах партнерства.

СПС: Огляд кейсів конфліктних ситуацій в організаціях.

Література: Глазл, 2020; Шапіро, 2012; Денисенко, 2013; Колот, 2023.

Семінарське заняття 10. Феномен лідерства в організаціях

Основні питання: Поняття лідерства, управлінські функції лідера. Підходи в дослідженні феномена лідерства: а) теорія особистих якостей лідера («великих людей»); б) поведінковий підхід; в) ситуаційний підхід.

СПС: Виконання творчих завдань: огляд вигід і ризиків застосування різних стилів управління керівників (підготовка таблиці). Формування психологічного портрету підлеглих на основі використання різних стилів лідерства.

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey;

Kenneth H Blanchard [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014.

Семінарське заняття 11. Управління трудовою мотивацією в організаціях

Основні питання: Сутність мотивації, взаємозв'язок мотивації та управління. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Методи підвищення мотивації співробітників.

СРС: Відео-лекція Д. Пінка. Огляд кейсів з методів мотивації співробітників.

Література: Макклелланд, 2007; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014; Пінк Д. (відео-лекція); Янієва, 2022; Кирич, 2017.

Семінарське заняття 12. Характеристика організацій як соціальних утворень

Основні питання: Визначення організацій. Формальні і неформальні організації. Бюрократичні та небюрократичні організації. Карта (місія) організації. Організаційний (синергетичний) ефект. Основні риси (особливості) організацій.

СРС: В чому полягає відмінність між організованим життям в середовищі тварин та людей? Чому люди об'єднуються в організації? Коли і у зв'язку з чим виникають організації? Наведіть приклад карти (місії) якоїсь організації на вибір. В чому полягає сутність організаційного ефекту? Якими є передумови цього явища? Чому людські групи не можна назвати організаціями?

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.

Семінарське заняття 13. Організаційна динаміка та організаційні патології

Основні питання: Сутність змін в організації. Процес здійснення інновацій в організації. Основні причини опору інноваціям. Фактор невизначеності при здійсненні інновацій. Організаційні патології, види патології.

СРС: Огляди кейсів організаційних патологій.

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.

Семінарське заняття 14. Корпоративна культура організацій: формування та розвиток

Основні питання: Поняття та елементи корпоративної культури. Типи корпоративних культур. Культура управління. Формування та розвиток корпоративної культури.

СРС: Корпоративна культура: огляд успішних організаційних кейсів.

Література: Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Березенець, 2022; Яценко, 2020; Панасенко, 2022.

Семінарське заняття 15. Організаційні структури та їх типологія

Основні питання: Поняття організаційної структури. Функції організаційної структури. Лінійна структура. Функціональна структура. Лінійно-функціональна структура. Дивізійна структура. Проектна структура. Матрична структура. Змішана структура.

СРС: Розкрийте поняття та основні функції організаційної структури. Опишіть та порівняйте основні види організаційних структур. Наведіть приклади.

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єнін, 2019; Bielski, 1992; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.

Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту)

Основні питання: Тенденції розвитку організацій. Адгократія.

СРС: Дослідницьке завдання: «Соціологічна характеристика організації (аналітичний звіт)».

Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Мінцберг, 2004. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.

Семінарське заняття 16. Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 62 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 72 год.

Тема 1. Класові схеми Андерсена, Соренсона, Паркіна, Гіденса. Стан класового аналізу в українській соціології.

СРС: Соціологічна теорія нерівності Г. Терборна.

Література: Therborn, електронний ресурс; Симончук, 2016.

Тема 2. Соціологічні підходи до вивчення бідності.

СРС: Проблема бідності та соціальна політика в зарубіжних країнах. Чинники бідності. Культура бідності.

Література: Єнін, 2024; Арсеєнко, 2019; Толстих, 2020; Петрушина, 2021; Міхеєва, електронний ресурс.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал, аспіранти виконують завдання до семінарських занять та здають усно залік (додатки до силабусу). Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного, наукового мислення.

Відвідуваність і виконання завдань

Аспіранту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та заліку, якщо він буде пропускати лекції. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь аспіранта на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або «Moodle».

Форми роботи

Викладачі кафедри з навчальної дисципліни «Соціологічні студії соціальних структур та організацій» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань аспірантів. На лекціях викладачам рекомендується використовувати електронні презентації, конспекти статей та першоджерел. Пропонується знайомити аспірантів з текстами першоджерел та професійними коментарями щодо їх змісту.

Результати роботи аспіранта оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи аспіранта. Семінарське заняття дає можливість показувати, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з другого боку – засвоювати завдання модульного контролю.

Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [МКР](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- робота на семінарських заняттях.

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється в 25 балів.

МКР передбачає написання есе за однією з тем, перелік яких наведений у додатку 1.

Оцінювання есе здійснюється за наступними критеріями:

- «відмінно» – 23-25 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо теми есе, демонструє власну аргументовану позицію;
- «добре» – 19-22 балів – есе розкриває сутність теми, проте містить окремі неточності або недостатню глибину аргументації;
- «задовільно» – 15-18 балів – есе частково розкриває тему, аргументація поверхнева, наявні суттєві помилки чи логічні прогалини;
- «незадовільно» – менше 18 балів – есе не відповідає темі або містить некоректні, бездоказові твердження, відсутня логічна структура.

2.2. Робота на семінарських заняттях оцінюється у 5 балів.

Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $\text{гсем} = 5 \text{ балів} \cdot 15 = 75 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 5 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 4 бали;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 3 бали;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3. Заохочувальні бали

Всього 7 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Аспірант отримує найвищий рейтинг за умови активної участі на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє знання прочитаних першоджерел та ознаки теоретичного мислення. Належна підготовка аспіранта до практичного заняття займатиме в середньому 4-5 годин.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

3. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю.

Критерії оцінювання:

- 48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту питання, здатність до системного аналізу його основних аспектів; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних аспектів питання;
- 43-47 балів - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння матеріалу з питання, добре орієнтується в його основних аспектах, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;
- 38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння змісту питання. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;
- 33-37 балів - студент демонструє загальне розуміння змісту питання, але відповідь містить помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;
- 30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання з питання, орієнтується лише в окремих ключових поняттях; відповідь неповна, поверхова, висновки недостатньо обґрунтовані або відсутні;
- 0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і змісті питання, демонструє поверхові або хаотичні знання; відсутні аналітичне мислення та вміння застосовувати отримані знання; відповідь нелогічна, неповна або відсутня.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування модульної контрольної роботи.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)**Рекомендації студентам**

Аспірант отримує найвищий рейтинг за умови активної участі на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє знання прочитаних першоджерел та ознаки теоретичного мислення.

Належна підготовка аспіранта до практичного заняття займатиме в середньому 4-5 годин. Аспірант може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)

Додаток 1.

Питання до МКР.

Написання творчого есе (до 3 сторінок, до 5 тис. знаків). Тема на вибір:

1. Класові конфлікти в інформаційному (постіндустріальному) суспільстві.
2. Порівняльна характеристика класової схеми Райта з класовою схемою Голдторпа.
3. Соціальна структура України в перспективі використання класових схем Райта та Голдторпа.
4. Соціальна політика в країнах ЄС: порівняльна характеристика підходів.
5. Соціальна політика щодо бідності.
6. Культура бідності в Україні (дослідження аналітичного центру УКУ та МФ «Відродження»).
7. Концепція прекаріату в роботі Г. Стендінга.
8. Вихід за межі капіталізму в теоретичних уявленнях Е. О. Райта.
9. Символи класового статусу по Е. Гофману.
10. Класи в політичній сфері суспільства (за дослідженнями О. Симончук).
11. Війна та соціальна структура українського суспільства.

Додаток 2.

Завдання на залік (на вибір).

Написання аналітичної роботи.

Завдання 1. На основі вивчених протягом курсу теорій соціально-класових структур напишіть творче есе (3-5 стор.) на тему «Класовий аналіз: його роль в соціальній теорії та значимість в соціологічному аналізі постіндустріального суспільства». Для написання есе можна використати колективну монографію Е. О. Райта (переклад О. Симончук).

Завдання 2. На прикладі будь-якої організації (приватної компанії, державної, військової, громадської, релігійної організації) напишіть короткий аналітичний звіт її основних характеристик (3-5 стор.). Для виконання завдання використовуйте існуючі класифікації організації та організаційних структур.

1. Карта (місія організації).
2. Генотипові функції організації, характер членства, сфера діяльності, характер діяльності, показники автономності, масштаб діяльності.
3. Організаційна структура (лінійна, функціональна структура, лінійно-функціональна, дивізійна, проектна структура, матрична).
4. Особливості корпоративної культури.

За бажанням можна придумати власну організацію і спроектувати її за даним планом. Підготуйте невеличку презентацію за результатами Вашого аналітичного звіту.